

I. N. 3.

6.

DISSERTATIO CRITICO PHILOLOGICA,
DE
VERIORI INDOLE & VALORE
LITTERÆ HEBRÆÆ
A L E P H,

QUAM,

Consensu Ampliss. Facult. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,

PRÆSIDE

M^{AG.} LAURENTIO O.
LEFREN,

Lingv. O. O. & Gr. PROFESSORE Reg. & Ord.

Publicæ Bonorum censuræ subjiciet,

PRO LAUREA,

Stipend. Reg.

JOHANNES TÖRNQVIST,

Aboënsis,

In AUDITORIO SUPERIORI, Die XXI Julii
Anni MDCCCLXXII.

H. A. M. S.

ABOÆ,

Impressit JOHANNES CHRISTOPH. FRENCKELL.

KONGL. MAJ:TS
Tro- Tjenare och Capitain vid Kongl. BJÖRN-
BERGfska Infanterie Regemente, samt Riddare
af Dess Svärds- Orden,

VÅLBORNE HERREN,

HERR THURE
VON CÖHLER,

HÖGGUNSTIGE HERRE!

Min oförmögenhet at någonsin i vårket kunna visa, huru högt Vålborne Herr Capitainens och Riddarens ådelmod gjort sig förtjent af min ödmjukaste tacksamhet, den korta tid jag haft den lyckan at under min vård åga en af Herr Capitainens och Riddarens dyra Klenoder, har föranlåtit mig at nyttja detta goda tilfället at offenteligen ådagalägga min vördfämmoste erkånsfla, och at på det trognaste önska Vålborne Herr Capitain och Riddaren, samt dess förnåma Famille, så stort antal af glada och nögda dagar, och så rikt mått af andelig och lekamlig välsignelse, som et af vördnad och tacksamhet upfyldt hjerta kan i tankar fatta. Framhårdar med oföränderlig vördnad

VÅLBORNE HERR CAPITAINENS och RIDDARENS

Ödmjukaste tjenare
JOH. TÖRNQVIST.

Admodum Reverendo atque Praeclarissimo Viro,

**D: NO M^{AG.} ANDREÆ
WETTERBLAD,**

Rectori Scholæ Cathedralis, quæ Aboæ floret, longe dignissimo, ut olim Præceptorí publico fidelissimo, ita nunc Evergetæ omni revnrentiæ cultu æstatem persequendo,

Si, quam grata adficiar memoria beneficiorum, quæ ex Tua in me propensissima voluntate diu profecta sunt, tam larga mihi copia temporis suppeteret, non unam tantum pagellam ei celebrandæ destinarem; Verum cum ipse scias, quanta nunc festinatione urgear, parcas, humillimus rogo, quod paucissimis tantum verbis prodere satagam prolixissimum grati animi affectum, quo Tibi, Evergeta Optime, tantum & secularis & spiritualis adprecor felicitatis, quantum & Tuis ipsius piissimis desideriis & meis omniumque bonorum intenfissimis votis exacte respondeat. Dum spiro & sentio permanurus

*Admodum Reverendi atque Praeclarissimi
NOMINIS TUI*

*Cultor humillimus
JOH. TÖRNQVIST.*

PRÆFATIUNCULA.

Non dubito fore plerosque, Lector, qui hoc genus speciminis non satis dignum judicent, quod pro Laurea Philosophica detur, cum de una tantum littera omnem Disputationem videbunt futuram. Sed hi erunt fere, qui non tam indolem, quam speciem rerum considerare soliti, nihil suo calculo dignum putabunt, nisi quod, tunido exornatum titulo, cunctas Musas paucis inclusas pagellis promittat. Hi si didicerint, quam graves tristesque errores ex una hac littera existere possint, ubi pro vera falsam & pro genuina spuriā significandi potestatem exercere jussa fuerit, non admirabuntur nos, qui alium cogitandi modum fecuti, satis nos bene de Sacra re Critica meruisse existimamus, si vel tantillam disputandi materiam, qua decet industria & solertia, tractare valuerimus. Neque enim male docent Hebrei:

אין ב תורה אפיקו אות אחת ש אין כ רת

non esse in Lege vel unam litteram, ex qua non pendeant magni montes. Quod tamen verbum in sensu Cabballistico sumi non volumus, cum, nostro iudicio, nihil absurdius esse posse, quam illa Iudeorum sagacitas, qua ex minimis quibusque apiculis maxima sibi mysteria venari videntur. Quantopere autem e-laborare conveniat, ut, quoad ejus fieri possit, singularum litterarum, ex quibus Sacra pagina constat, indolem & valorem probe cognoscamus, vix rectius discere possumus, quam si nobis rite ob oculos ponere velimus funestas fermenti Judaici reliquias, qua adhuc tam in Grammatica, quam Critica Christianorum visuntur. Critici enim nostri adhuc multas innocuas litteras jugulant, quas ignorantia Masorethica tanquam irreptitias ineptis suis circellis notarunt. Et si Grammaticos Christianos spectemus, non defunt, qui, Cabbalam quandam Hieroglyphicam introducendo, certum & firmum Scripturæ Canonem in regulam quandam Lesbiam commutant, Quo quidem haud scio, an quidquam rei Philologicæ cogitari possit funestius. Quotus igitur quisque fuerit, qui verbum Divinum vero prosequitur amore, is nulli parcer labori, ut tum Masoretarum vera inscrita, tum Cabballistarum falsa scientia omnium exponatur oculis. Num quid hujusmodi nostra hac opella præstitum sit, aliorum esto iudicium. Conari certe volui-mus. Te igitur, Lector benivole, quo decet studio & officio, roga-mus, ut nostrum hunc conatum æqui bonique consulas, cumque, si fieri unquam potest, in meliorem interpreteris partem.

§. I.

Inter multos & varios Grammaticæ Hebrææ defestus, quos industria Doctorum nondum supplere valuit, is sane non minimus est, qui in manco Conjugationum numero consistit. Ceteris silentio præteritis, ad illas solas hic provoco species, quas **לְנָסֶן** & **לְנַעֲנֵד** analogice appellare possumus. De his vero ipsis nihil ulterius habeo quod moneam. Hoc saltem observaste juvabit, passim occurrere vocabula, quæ, cum ex his speciebus sint derivata, litteram nostram נ, quæ in illis, vi originis, nunc inter primam & secundam, nunc inter secundam & tertiam radicalem conspicitur, ideo circello notatam habent, quod Masorethæ, veram præsentia ejus caussam ignorantes, nihil nisi menda & vitia per quietem viserint. Horum igitur vocabulorum quotquot detegi possunt, ea virgula consoria liberanda & suis iuribus restituenda esse, constat. Nos, qui summa urgemur festinatione, paucissimis tantum hac occasione hoc officium præstare possumus. Formæ quidem **לְנָסֶן** vix unum aut alterum invenimus exemplum, in quod quidem Masorethæ sua virgula grassati sunt. Interim hoc pertinet vox **נָאֹם** Job. XXXI: 7. Dan. I: 4. Huic cognata forma fœminina **נָאָנָה** ejusdem est indolis. Quod vero hæc posterior vox **circellum** criticum effugit, id exinde provenit, quod ubique locorum eodem modo scribitur. Radix utriusque est **נָאָם**, mavam, cuius significatio, interprete SCHULTFNSIO, in tenui pellicula proprie sita est, Unde **נָאָנָה** res minima

3) 6 (3

nima, vel minimum redditur & מואמה *aliquid*. I-
psius vero formæ veritas e lingua Arabicâ hauriri
debet, unde hæc exempla speciminis gratia hic ad-
tulisse juvabit: זאבר תבל a rad. זאבר זאבר,
זאבל a rad. זבל

§. II.

Formæ vero פָעַל non in Dialectis solum cognati
Arabica, Syriaca & Chaldaica, sed in ipsa etiam
lingua Hebræa crebriosæ visuntur propagines; quare
etiam hic plura earum exempla adferre primum es-
set, si temporis ratio pateretur. Omnium maxime
notorium hujus formæ exemplum, quod nobis qui-
dem videre licuit, nomen præbet, לְאַתְּ שִׁנְיָרָה, a rad.
לְאַתְּ, involvit. Hoc enim in omnibus modo laudatis
dialectis occurrit. I Sam. VI: 12 & II Chron. III: 17.
scriptum invenitur שְׁמָאוֹל, ideo a Masorethis circello
notatum, quod veram scriptionis caussam igno-
rantes, 1, tanquam irreptitum, emendatione tollen-
dum judicarint, cum tamen puncti *Cholem* verum sit
fulcrum, adeoque ad essentiam vocis hujus formæ
pertineat. Rarioris lectionis exemplum dat particu-
la לְמָאֵל, ex adverso, Neh. XII: 38. Hæc vox est a
rad. מָוֵל, *Maval*, cuius infinitivus formæ לְמָאֵל
է, *mavol*, &, vau quiescere jusso, *Mool*, mox de-
licatioris pronunciationis gratia in *Mol* emolliendum, ad
eundem modum, quo Græci μεισσα μεισσα & μεισσα le-
gunt. Has vias cum Masorethæ, manca instructi Gram-
matica, ignorarent, etiam hic נ nostrum circello no-
tandum putarunt. Huc etiam pertinet חֶלְאָבִים, *Reges*, II Sam. XI: 1. & חַמְרוֹאִים, *jaculatoris*, II Sam. XI:

24. nec non צוֹאָר, *collum*, passim, in quibus singulis solitum ignorantiæ vestigium reliquerunt Auctores Masoræ. Ne quis, hanc litteram mere otiosam esse, existimet, observasse juvabit, formas, quæ aliquam ex litteris אַיִל sibi insertam habent, *aliquid diligens, exactum & accuratum inferre*, quamvis id ubique animadvertisse non possit in lingua, quam in multis haud aliter, ac *ex umbra novimus, rarissime ad interiora ejus penetralia admissi.*

§. III.

Atque ita, quid sibi velit נ Epentheticum, vidi mus. Nunc ordine excipit Paragogicum. Hoc omnium frequentissime conspicitur in fine verborum post ו servile. Exempla sunt inter alia אֲבֹא Jes. XXVII: 12. יְהוָה Jos. X: 24. נָשׁוֹן Ps. CXXXIX: 21. יְהוָה Jer. XX: . Eccles. XI: 3. In his partim alternationem, partim transpositionem statuit Cel. WAS MUTHUS, sed gratis omnino, cum potius vetustæ orthographiæ certa exhibeant indicia. Quod ne invita veritate dixisse videar, ad lingvam provoco Arabicam, quæ in his personis constanter servat Eliph quiescens. Unde autem hoc נ profectum sit, & quem usum olim habuerit, id me, ingenue fateor, ignorare, nisi forte ex analogia judicare liceret, hanc consonam ad producendam vocalem hic fuisse adhibitam. Forte etiam vocali *alium sonum* tribuit. Nihil vero determinare audeo. Si occasionem habuissimus audiendi vivam vocem Arabis has terminaciones pronunciantis, ali quid forte certi statuere possemus, quod nunc non licet. Interea vel ex iis, quæ jam paucis observa vi,

vi, satis superque constat, talia verba in mendo non cubare, sed eos potius vitio laborare, qui, hæc antiquitatis cimelia delenda, sciscunt.

§. IV.

His breviter expositis, ordine sequitur, ut paucis dispiciamus, cuius indolis & valoris sit illud *N.*, quod in fronte certorum nominum adparet, quorum classes & formas hic adponeremus, nisi otium nobis fecisset Cel. JOH. SIMONIS, qui eas, in egregio opere, quod *Arcanum formarum nominum H. L.* inscripsit, diligenter exposuit. Quod ad significationem horum nominum formalem adtinet, non eandem omnibus esse, patitur diversa natura rerum ipsarum, quibus designandis adhibentur. Interim tamen, cum punctuationem verborum Futuri temporis æmulentur, quo ipso exinde formata intelliguntur, vis significandi, quæ eis competit, non rectius determinatur, quam si attendatur ad indolem, quam ipsa verba in hoc Tempore Grammatico præ se ferunt. Constat vero inter Philologos, tempus futurum Hebraeorum longe alias esse naturæ, quam in lingvis nostris Europæis. Neque enim semper id involvit, quod post hac fiet, sed sæpe quod fieri possit, soleat, debeat, & quæ ceteræ sint circumstantiæ his similes. Hinc omnibus hujus generis nunc *roboris* & *firmitatis*, nunc *continuitatis* & *perpetuitatis*, nunc *juris* & *potestatis* significationes adhærent, ut alias brevitatis causa præteream. Sunt qui huic generi nominum significationem *superlativam* tribuunt, sed hanc in opido pauca, quæ in reliquiis Biblicis superfunt, conueni-

venire, res ipsa docet. Interim tamen hoc referri solet forma יְהֹוָה nepkād vel apkād idque ad analogiam lingvæ Arabicæ, quæ, ut viva adhuc, plurimis abundat exemplis, quæ hanc significationem confirmant. Reliquæ formæ respondent significationibus, quas Latinorum nomina verbalia in *ax* & *undus* exeuntia exprimunt. Omnium maxime notabile exemplum significationis perennitatis, perpetuationis & continuitatis exhibit nomen Dei proprium יְהֹוָה Exod. III. quod *eum* signat, qui perpetua est existentia & nullis mutationibus aut variationibus obnoxius, uno verbo, *eternum*, &, in relatione ad promissiones, *eum*, qui semper idem est, h. e. *constantissimum*. Hujus synonymum est nomen Tetragrammaton יְהֹוָה, ex quo magna sit significatio, vim horum nominum & similium, non tam a litteris נ & י in se spectatis dependere, quam potius a natura Temporis, unde formata sunt; quare etjam cum his coincidit tertia forma, eorum puta, quæ a נ servile incipiunt, quæ itidem littera præformativa futuri est. Hujus exemplum sit תּוֹרָה lex q. d. *statutum perpetuum* vel *institutio continua*, a rad. יְהֹוָה, quæ in Hiphil & statuere & instituere significat. Legem enim continue ruminandam esse, docet verbum futuri continuitatis תּוֹרָה Ps. I: 2.

§. V

Ut fidem iis, quæ hactenus adducta sunt, facimus, non alienum fuerit hic alia atque alia formæ nostræ exempla adponere. Sic נְכֻבָּה a rad. בּוֹנֵת mentitus est, fefellit, mendacem & fallacem significat, vel, si mavis, valde deditum mendaciis & fallaciis, & cuius

cujus ex ore, instar fontis perennis, hæc continuo vel fluxu exundant. אָכָל vel אַכְל a rad. יְבֵל prodit & profluxit, fluvium notat perennem, cuius unda indefinenter manat, quod Graci οὐρανον vocant. וּרְנָה a rad. חָרֵב propriæ micuit, translate viruit. 1:o Indigenam notat, q. d. eum, qui nunquam disparet, sed continuo & perpetuo adparet. 2:o Arborem non aliunde transplantatam, sed quæ semper eodem loco sita est, virentem & florentem. אַזְכָּרָה a rad. וִי recordatus est materialiter designat suffimentum, de quo Levitic. 11: 2, 9, 10. V: 12. &c. agit, formaliter vero ~~perpetuum~~ perpetuum, quod semper aliquid revocat in memoriam, quam continuo & perpetuo renovat. וְנָה & וְעָנָה dicitur vipera a radice נָה contenta voce clamare, q. d. clamabundam a continuo & contento sic denominatam sibili, de quo videri poterint Auctores, quos Cel. JOH. SIMONIS l. c. adducit. Plura hic addere prohibet festinatio, quam mihi partim temporis angustia, partim Typothetarum penuria injungit.

§. VI.

Prius tamen, quam finem opellæ imponam, verbo tetigisse juvabit valorem litteræ nostræ internum, quem Hieroglyphicum adpellant. Scire itaque licet, quod Aleph NEUMANNO activitatem & motum quemcumque, LOESCHERO præsentiam eminentem & præcipuam, eamque activam, ENGESTROEMIO vero præsentiam emphaticam & operationem vivacent significat: Si singula argumenta, quibus hæc hypothesis superstrui solet, adducere & examinare vellem, decuplo major fieret Dissertatio, quam vel res angusta domi permittit, vel ea sinunt rationes, quas modo allegavi. Quare hic pedem figo, reliqua in aliud commodius reservaturus tempus, vel aliis elaboranda relicturus.